

เปรียบเทียบปรากฏในบทสุภาษิตของพจน
ถำบลหาดเสี้ยว จ. สุโขทัย กับที่นิยมที่พึงประสงค์

โดย

ศีลธรรม ศวีส์

ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๒

เปรียบเทียบค่านิยมที่ปรากฏในบทกวีของพวน
ตำบลหาดเสี้ยว สุโขทัย กับค่านิยมที่ถึงประสงค์

THE COMPARISON OF VALUES AS APPEARED
IN PHUAN'S SOUL WELCOMING POEMS,
SUB-DISTRICT HARD-SIAW, SUKHOTHAI AND
THE NATIONAL EXPECTED VALUES.

ขอบเขตที่ 1

ชาวพวน เป็นชนชาติที่ยึดมั่นหรือถืออยู่กับประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ
สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวพวนเป็นเช่นนั้นเพราะเนื่องมาจากทางราชการของไทย ได้กำหนดพื้นที่
ตั้งบ้านเรือนและถิ่นที่อยู่ของพวน ด้วยเหตุที่พวนเป็นเขลยศึกของไทยครั้งใหญ่ เมื่อสงคราม
ระหว่างไทยกับเจ้านวงศ์เวียงจันทน์ ปี พ.ศ. 2378 (พราณี วงศ์เทศ 2531 : 134)
ซึ่งเจ้านวงศ์เวียงจันทน์ พ่ายแพ้แก่คุณหญิงโม หนีไปเข้ากับพวน กองทัพไทยตามตีและเผาเมือง
เวียงจันทน์ จับเจ้านวงศ์มาจองจำไว้ในกรุงเทพฯ ครั้งนั้นทำให้ชาวพวนต้องอพยพเข้ามาอยู่ใน
เขตบ้านหมี บ้านทับถลอก หุ่นโพธิ์ วังหลุม ของลพบุรี (พวน พินธุพันธ์ 2515 : 272)

จังหวัดสุโขทัย โดยเฉพาะที่ตำบลหาดเสี้ยวอำเภอศรีสำราญ เป็นพื้นที่ที่มีชาวพวน
อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งน่าจะมีสาเหตุหนึ่งมาจากประเทศลาว ในรัชสมัยรัชกาลที่ 3
ประมาณปี พ.ศ. 2381-2382 (วิเชียร วงศ์วิเศษ 2518) ชาวพวนหาดเสี้ยว ย้ายถิ่นมาจาก
เมืองพวน แขวงเชียงขวาง มาตั้งบ้านเรือนอยู่แถบที่ราบริมแม่น้ำยม เพื่อเมืองศรีสำราญเก่า
ทุกวันนี้ชาวพวนหาดเสี้ยวยังคงดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม
ไว้อย่างมั่นคง (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ 2526 : 63)

ประเพณีมีพิธีกรรมเป็นส่วนประกอบหนึ่ง และที่สำคัญคืออารยธรรมซึ่งใช้เป็นเครื่องมือ
สำคัญในการแสดงถึงความมุ่งหมายของประเพณี เป็นตัวกำกับการดำเนินไปของพิธีกรรม ตลอดจน
เป็นคำมั่นสัญญาในการประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ (ประจักษ์ สายแสง 2531 : 1) กรอบกว้าง
ของชาวพวนหาดเสี้ยวมีความผูกพันกับพิธีกรรม ตั้งแต่ชีวิตแรกเริ่ม กล่าวคือหมอบตำเย็บได้ทำลอค

ให้กับแม่แล้วจากนั้นหลังจากพ่อแม่ออกไป จะมีพิธีสู่ขวัญหลานน้อยหรือทำขวัญหลานน้อย มีการ โขนหม่าไฟ ฎาติ ๆ จะมอบกระดุมเงิน สายสร้อย กำไล ตามแต่จะมีเป็นของขวัญหลานน้อย (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ 2526 : 65)

ความเชื่อเรื่องขวัญนี้ พระยาอนุমানราชชน (2507 : 2-3) กล่าวไว้ว่า

ไม่ใช่แต่เฉพาะชาวไทยในประเทศไทยเท่านั้น ชาวไทยในถิ่นอื่น เช่น ไทยใหญ่ ลัว และลาว เป็นต้น มีคติความเชื่อเรื่องขวัญเป็นทำนองเดียวกัน เพราะมีคำพูด เรียกสิ่งทีกล่าวมานี้ว่า ขวัญ เหมือนกัน และมีพิธีรีตองเกี่ยวกับเรื่องขวัญสืบเป็น ประมวลประเพณีกันมา ยิ่งกว่านั้นชนชาติอื่นที่อยู่ในดินแดนต่าง ๆ ของภาคพื้นเอเชีย- อากเนย์ มีเขมร ลาว มอญ พม่า และมลายู เป็นต้น ตลอดจนชาวป่าชาวเขา เผ่าต่าง ๆ ก็มีคติความเชื่อที่ว่านี้ แต่เรียกชื่อเป็นชื่ออื่น ไม่เรียกว่าขวัญ เห็นจะเป็น ความเชื่อที่มีมาแต่ยุคค้ำบรรพ์ จึงได้มีเหมือนกันหมด และคงเป็นความเชื่อที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของประชาชน จึงได้เหลือสืบมาจนถึงทุกวันนี้

ความเชื่อเรื่องขวัญของชาวพวนภาคอีสาน มีลักษณะคล้ายคลึงกับชนเผ่าอื่น มีการ ประกอบพิธีสู่ขวัญต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันนัก เพราะขวัญเป็นภาวะความรู้สึกทางใจ เป็นนามธรรม ทำให้เกิดความเชื่อมั่นหรือห่อเหี่ยวใจหรือหวั่น กระตือรือร้นหรือเฉื่อยชา แต่ก่อนเชื่อกันว่าขวัญ เป็นสิ่งที่มิประจําชีวิตและจิตใจ ช่วยให้เป็นสุขไม่เจ็บไข้ได้ทุกข์ (อุทัย สันตุสาร ม.ย.ป. : 320)

พิธีสู่ขวัญผู้เฒ่าของชาวพวนภาคอีสาน สืบทอดมาจากบรรพบุรุษจนถึงทุกวันนี้ ในวันที่ 22 เมษายน ของทุกปี คือหลังจากวันสงกรานต์วันสุดท้าย 1 สิบค่ำที่ ลูก-หลานจะเดินทางไปขอ ขมาและขอพรจากผู้ใหญ่ ถึงเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวพวนภาคอีสานด้วย จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิถีชีวิตของชาวพวนภาคอีสานว่า น่าจะมีสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวพวนภาคอีสาน ยังคงมีประเพณีแข็ง เยี่ยงบรรพบุรุษอยู่ได้นานนับร้อยปี สิ่งหนึ่งในส่วนของสิ่งสำคัญนั้น คงได้จาก คำนิยามที่ปรากฏในบทสู่ขวัญต่าง ๆ ที่เป็นวรรณกรรมเครื่องมือแลกเปลี่ยนความมุ่งหมายของประเพณี วิถีชีวิตของชาวพวน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งการวิจัยไปสู่วรรณกรรมพื้นบ้านของชาวพวนภาคอีสาน เพื่อศึกษาคำนิยามที่ปรากฏในบทสู่ขวัญของชาวพวนซึ่งได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษนับร้อยปี

ขอบเขตที่ 2

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากผลงานเขียน งานวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีประสบการณ์ด้านทัศนวิทยาหลายท่าน อาทิ "การสอนคำนิยามและจริยธรรม" ของ พันธ์ หันนาดิษฐ์ (2526) "คำนิยามทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2513" ของ สมุทร นุชขนาด (2514) "รายงานการวิจัย เรื่องคำนิยามและระบบคำนิยามไทย" ของ สุนทรีย์ โคมิน และสนธิ สมักรการ (2522) "คำนิยามในสำนวนไทย" ของ เพ็ญแข วัจนสุนทร (2528) "วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภท คำสอน" ของ อุดม หนูทอง (2528)

เมื่อได้ศึกษาผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ดังกล่าวแล้ว ทำให้ผู้วิจัย มีแนวทางในการวิจัย และเมื่อได้ศึกษาผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง กับแหล่งข้อมูลอีก 2 ท่าน ทำให้ผู้วิจัยมีความมั่นใจในความถูกต้องของแนวทางวิจัยยิ่งขึ้น ได้แก่ "วิเคราะห์นิทานไทยพวน คำบอกเล่าเดี่ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย" ของ กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2528) เพราะเป็นเรื่องที่มีส่วนวิเคราะห์คำนิยามของชาวพวนภาคเดียวจากนิทาน และ "บทส่ขวัญจากอำเภอลำแลง" ของ ดิถุทธิ์ หันธุ์วิไล (2527) เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ คำนิยามบางส่วนที่ปรากฏในบทส่ขวัญของชาวลำแลง ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับเขตอำเภอสรีสัชนาลัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมสรุปคำนิยามจากผลงานวิจัยของ กิ่งแก้ว เพ็ชรราช กับ ดิถุทธิ์ หันธุ์วิไล แล้วเรียบเรียงขึ้นเป็นแนวคำนิยามของชาวพวนภาคเดียว สุโขทัย รวม 13 ประการ ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณ การเคารพเอื้อเฟื้อผู้ใหญ่ ความโอบอ้อมอารี และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสันโดษ ความมั่งมีทรัพย์สิน หน้าที่ของสามี-ภรรยา การแต่งกายและอาภรณ์ การศึกษา การละเล่นบันเทิงใจ การรักษาเกียรติยศชื่อเสียง ผู้มีความรู้ การเลือกคู่ครอง และการใช้ สติปัญญา ซึ่งจะใช้เป็นเกณฑ์การวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้นำคำนิยามที่ปรากฏในบทส่ขวัญของพวนภาคเดียว ไปเปรียบเทียบหาความ สอดคล้องและความแตกต่างกับคำนิยามที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ 9 ประการ ได้แก่ การบระหยัด ความขยันหมั่นเพียร ความมีสติปัญญา การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ ความสามัคคี การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ความมีวินัย และความรักชาติ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การเตรียมเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากตำบลหาคเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหาคเสี้ยวหมู่ 1 บ้านหาคเสี้ยวหมู่ 2 บ้านหาคสูง บ้านใหม่ และบ้านป่าไผ่ สาเหตุที่เลือกแหล่งข้อมูลนี้เพราะชาวพวนหาคเสี้ยวเป็นผู้อนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะมีวัฒนธรรมเมืองหรือวัฒนธรรมตะวันตก หรือวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาสู่ชุมชนหาคเสี้ยว ยังไม่อาจทำให้วัฒนธรรมของชาวพวนหาคเสี้ยวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ โดยง่าย หรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้เลย เช่น การทอผ้าพื้นเมือง ยังคงรักษาชื่อเสียงเป็นนามเอกลักษณ์ว่า "ผ้าตีนจกหาคเสี้ยว" หรือแม้แต่การทอผ้าในงานมหากุศลลูกธูรีน วัดต่าง ๆ ทั่วประเทศวัดใดได้คณะทอผ้าพื้นบ้านของชาวพวนหาคเสี้ยวไปดำเนินการทอผ้าพระกฐินให้ก็นับเป็นบุญกุศลของวัดนั้น ๆ และหมู่บ้านนั้นเป็นอย่างดี

การเข้าสู่แหล่งข้อมูล มีผู้นำเข้าแหล่งข้อมูล 1 ท่าน โดยเฉพาะในช่วงทำการวิจัย ผู้วิจัยได้คลุกคลีกับวิทยากร จำนวน 11 ท่าน ประมาณ 2 สัปดาห์ นอกเหนือจากการทบทวน เชื่อมเขียนกันปกติ

วิทยากร 11 ท่าน ได้แก่ นายกล่อม กำทรัพย์ อายุ 65 ปี นายทวน รอดเจริญศักดิ์ อายุ 66 ปี นายหิน เจตบรรพต อายุ 61 ปี นายเพื่อน จนเชียว อายุ 76 ปี นายม้วน ขอบเหลืออง อายุ 57 ปี นายรัตน์ กิ่งแก้ว อายุ 72 ปี นายโร ชัดนาค อายุ 84 ปี นายสมนึก กองนิล อายุ 63 ปี นายสินทร์ พงศ์พิริยะภาพย์ อายุ 65 ปี นายบุญ หวังธรรม อายุ 71 ปี และนายจันทร์ พึ่งกุศล อายุ 67 ปี

เนื่องจากผู้วิจัยไม่ใช่ชนชาวพวน จึงไม่สันหัดเรื่องภาษาพวนเพื่อความถูกต้องของการวิจัย ผู้วิจัยจึงเชิญผู้แปลที่เป็นชาวพวน เป็นผู้แปลภาษาพวนเป็นภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้แก่ นายพวน พ่วงขวาลวงศ์ และ นายณรงค์ รมธิษกุล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อเข้าสู่แหล่งข้อมูลและทำความเข้าใจคุณลักษณะกลุ่มศึกษาที่วิทยาการประมาณ 2 สัปดาห์แล้ว จึงเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีทางสถิติขั้นวิเศษ ดังนี้

1. ตรวจสอบวิทยาการ โดยให้วิทยาการสวดบทสวดวิญญูแบบมูขปาฐะตามที่ตนถนัด และจดจำได้แม่นยำ
2. ใช้เครื่องบันทึกเสียง บันทึกข้อมูลการสวดบทสวดวิญญูจากวิทยาการทุกคน
3. ถ่ายภาพวิทยาการทุกคนไว้เป็นหลักฐาน จากนั้นได้ถ่ายภาพผู้แปลภาษาพวนเป็นภาษาไทยกรุงเทพฯ และถ่ายภาพผู้นำเข้าสู่แหล่งข้อมูลด้วย

การจัดกระทำข้อมูล

1. ถ่ายเสียงจากเทปบันทึกเสียงเป็นอักษรไทยกรุงเทพฯ แบบคำต่อคำ ให้ใกล้เคียงสำเนียงจริงของวิทยาการมากที่สุด
2. แปลคำนิยามที่ปรากฏในบทสวดวิญญูพวนเป็นอักษรไทยและภาษาไทยกรุงเทพฯ ให้มีความหมายใกล้เคียงสำนวนเดิมมากที่สุด

ขอบเขตที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. จำแนกคำนิยามต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทสวดวิญญู โดยใช้เกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ ซึ่งได้จากการสรุปคำนิยามจากผลงานวิจัยของ กิ่งแก้ว ใฝ่ธรรม และ 'ถิณทุทธิ' พันธุ์วิไล เป็นแนวทางในการพิจารณาจำแนก ส่วนคำนิยามใดที่ปรากฏในบทสวดวิญญูนอกเหนือไปจากเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ ได้จัดกระทำแยกไว้ต่างหากในลักษณะเดียวกัน
2. เปรียบเทียบคำนิยามที่ปรากฏในบทสวดวิญญู กับคำนิยามที่พึงประสงค์ 9 ประการ ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยเปรียบเทียบหาความสอดคล้องหรือความไม่สอดคล้อง

3. สรุปผลของการวิเคราะห์เปรียบเทียบ มีผล 4 ประการ ได้แก่

- 3.1 คำนิยามที่ปรากฏในบทบัญญัติ ที่อยู่ในเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ ออกคล่องกับคำนิยามที่พึงประสงค์
- 3.2 คำนิยามที่ปรากฏในบทบัญญัติ ที่อยู่นอกเหนือจากเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ สอดคล้องกับคำนิยามที่พึงประสงค์
- 3.3 คำนิยามที่ปรากฏในบทบัญญัติ ที่ไม่สอดคล้องกับคำนิยามที่พึงประสงค์
- 3.4 คำนิยามที่พึงประสงค์ ไม่ปรากฏในเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ

รายละเอียดการสรุปผลการเปรียบเทียบ

ข้อมูลการสวบทบัญญัติจากวิทยากร 11 คน มีทั้งสิ้น 13 ชนิด 41 ส่วน ดังนี้

บทบัญญัติเล็กน้อยหรือหลายน้อย	6	ส่วน
บทบัญญัตินาถเณร	4	ส่วน
บทบัญญัตินาถพระ	4	ส่วน
บทบัญญัติผู้สีกจากพระ-เณร	4	ส่วน
บทบัญญัติทหาร เกณฑ์	2	ส่วน
บทบัญญัติทหารกลับถิ่น	1	ส่วน
บทบัญญัติบ่าว-สาว	1	ส่วน
บทบัญญัติผู้เช่าหรือคนแก่	5	ส่วน
บทบัญญัติผู้ป่วย	2	ส่วน
บทบัญญัติญาติผู้ตายครบ 7 วัน	2	ส่วน
บทบัญญัติเรือนใหม่	4	ส่วน
บทบัญญัติข้าว	4	ส่วน
บทบัญญัติควาย	2	ส่วน

คำนิยามแต่ละชนิดที่ปรากฏในบทสุวัญแต่ละสำนวน มักมีความเลือกกันในข้อความ เพราะบทสุวัญของพจนานุกรมเดียวกัน เป็นวรรคกรรมมุขปาฐะ การจดจำต่อ ๆ กันมาจึงเลือกกันได้ แต่ในส่วนลึกของการแปลความประสงค์ ของคำนิยามจะเป็นไปในแนวเดียวกัน เช่น ในบทสุวัญบ้านใหม่ มี 4 สำนวน เลือกกันดังนี้

- สำนวนที่ 1 อายุเจ้าจงได้ช้อยชวบเข้าหะวัสสา
- สำนวนที่ 2 อยู่สุขชะสำลาญยาวตามแก้เท่าห่าชวบเข้าพันหะวัสสา
- สำนวนที่ 3 ไม่ได้เน้นคำนิยามนี้
- สำนวนที่ 4 จงชวคสะดีเฝ้าเฝ้าตามเท่าช้อยชวบเข้าพันปี

หรือจากบทสุวัญขาว มี 4 สำนวน ดังนี้

- สำนวนที่ 1 จักให้ไผบ้านเต๋ก็ให้เหลือ จักให้ไผบ้านเหนือก็อย่าให้เขียง
- สำนวนที่ 2 ตักให้ไผบ้านใต้ก็ให้เหลือ ตักให้ไผบ้านเหนือก็อย่าได้เขียง
- สำนวนที่ 3 จักให้ไผบ้านใต้ก็ให้เหลือ จักให้ไผบ้านเหนือก็อย่าได้บกได้เล่า
- สำนวนที่ 4 แน่นว่าตักให้ไผบ้านใต้ก็ให้เหลือ แน่นว่าตักให้ไผบ้านเหนือก็อย่าได้บก

คำนิยามที่ปรากฏในบทสุวัญที่อยู่ในเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ และสอดคล้องกับคำนิยามที่ตีพิมพ์ประสงค์ มีดังนี้

คำนิยาม "ความกตัญญูรู้คุณ" สอดคล้องกับคำนิยาม "การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม " มีปรากฏในบทสุวัญหลายน้อย นาคพระและบทสุวัญผู้เฒ่า ส่วนบทสุวัญผู้ป่วย บ่าว-สาว ญาติผู้ตายครบ 7 วัน และบทสุวัญบ้านใหม่ ไม่มีปรากฏ

ข้อความคำนิยาม

- ตมน้ำอามและนวกพันชาดูบาอาจารย์ทุกถ้ำเข้า (นาคพระ)
- ลูกเต่าจึงพ้อมกันชวนชวหายังบุปผามาลาและดอกไม ผู้มีคุณโนช้อยชั้น

สิ่งจะมันจำคี่ห่าวใจอันชื่อ (ผู้เฒ่า)

คำนิยาม "การเคารพเชิดชูผู้ใหญ่" สอดคล้องกับคำนิยาม "การยึดมั่นในคุณธรรม และจริยธรรม" "ความรับผิดชอบ" มีปรากฏในบทสวดวิญญูเฒ่ามากที่สุด และไม่มีในบทสวดวิญญู บ่าว-สาว ผู้ป่วย ญาติผู้ตายครบ 7 วัน บ้านใหม่ ขวัญข้าวและบทสวดวิญญูถวาย

ข้อความคำนิยาม

- ผู้ใดใจเชื่อสมการใส่ศีลทานบ่ขาด อุทิศทานไปมีใจใส่ตั้งต่อคุณพระหน่วเวลา
ทั้งสาม (ผู้เฒ่า)

- แสวงหาเอาฟ้ากาสาเวหัสและบาตร ฝ้าย้อมฝาดและย้อมเหลือง
ถนนทั้งเมืองนิยมนิยมชมชอบ นมนอบไหว้สักกาละบูชา (นาคพระ)

คำนิยาม "ความโอบอ้อมอารีและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่" สอดคล้องกับคำนิยาม "การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม" มีปรากฏในบทสวดวิญญูส่วนใหญ่ มีปรากฏมากในบทสวดวิญญู หลานน้อย ที่ไม่มีปรากฏคือ บทสวดวิญญูบ่าว-สาว และบทสวดวิญญูข้าว

ข้อความคำนิยาม

- มีทั้งดอกไม้แก้วและเงินคำขอแฮฮ่าเทศพร ชำบ่หย่อนนำมาทับกิ่ง
เหมือนกิ่งแม่น้ำใหญ่คงตา (ผู้เล็ก)

- หมอคำแท้จริงเอาน้ำช้อนนำอุ่นมาฆ่าหละสิ่งปะตักูล (นาคเพชร)

คำนิยาม "ความสันโดษ" สอดคล้องกับคำนิยาม "การยึดมั่นในคุณธรรมและ จริยธรรม" "การพึ่งตนเอง" มีปรากฏเพียงเล็กน้อยในบทสวดวิญญูนาคเพชร ผู้เล็กจากพระ-เพชร ญาติผู้ตาย และบทสวดวิญญูข้าว นอกนั้นไม่มีปรากฏ

ข้อความคำนิยาม

- ให้ลูกหลานได้อุปปะสัมปะตาก็มีฐาน (นาคเพชร)

- พี่มองเห็นเกี่ยวข้องเพียงแก่งองฟ่อน อวาระส่งถึงป่าช้า ต้องกะหน้า
ไปเทศผู้เดียว (ญาติผู้ตาย)

คำนิยาม "หน้าที่ของสามีภรรยา" สอดคล้องกับคำนิยาม "ความรับผิดชอบ" มีปรากฏในบทสวดวิญญูบ่าว-สาว เท่านั้น

ข้อความคำนิยาม

- เหนือผู้เจ้าเป็นกู่กิด อย่าได้ผิดใจกัน อย่าได้ขึ้นเสียงเนื่องนั้น
แตกม้างศัวเมียกัน (บ่าว-สาว)
- เมียก็เห้อมีใจคั่งนางมดขี้ ศัวก็เหอส้างความดีเหมือนคั่ง
พะยาเวสสันตะเจ้า (บ่าว-สาว)

คำนิยาม "การศึกษา" สอดคล้องกับคำนิยาม "ความขยันหมั่นเพียร"
"ความรับผิดชอบ" "ความมีสติปัญญา" มีปรากฏในบทสุ่อวัญนาคเณร นาคพระ ผู้สีกจากพระ-
เณร นอกนั้นไม่มีปรากฏ

ข้อความคำนิยาม

- ให้เจ้าอศ่าเขียนขึ้นเทศน์ธรรมาสน์ เทศน์มหาลาขอย่าได้หน
เทศน์มหาพนอย่าได้หย่อน (นาคเณร)
- อันหนึ่งเจ้าเป็นนักเขียนเขียนอ่าน ขอเหอสอยไล่ได้ขึ้นปะลินยา (ผู้สีก)

คำนิยาม "การรักษาเกียรติยศชื่อเสียง" สอดคล้องกับคำนิยาม "ความรับผิดชอบต่อ"
"การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม" มีปรากฏในบทสุ่อวัญส่วนใหญ่ ไม่มีปรากฏในบทสุ่อวัญ
นาคเณร ผู้ป่วย ขวัญข้าว และบทสุ่อวัญถวาย

ข้อความคำนิยาม

- เจ้าผู้เป็นทหารทำลาชชะการขอเหอเจ้าจงได้เลื่อนยศ
เป็นนายช้อยตี ช้อยโท ช้อยเอก เป็นนายทหารทำลาชชะการช่วยแม่บิดการเจ้า (ทหารรบ)
- บุญหลังหากมีมาขอเหอเจ้าเป็นคั้งพะยาจักรพรรดิ
ลาชาทั่วกลด (หลานน้อย)

คำนิยาม "ผู้มีความรู้" สอดคล้องกับคำนิยาม "ความมีสติปัญญา" "ความมีวินัย"
มีปรากฏในบทสุ่อวัญนาคเณร นาคพระ และผู้สีกจากพระ-เณร นอกนั้นไม่มีปรากฏ

ข้อความคำนิยาม

- อย่าละอายแก่ผู้งนักปราชญ์ เทศน์โศกามะมุงคำสอน (นาคพระ)

- สิริอิสีปาลีเป็นวันธรรมจักรและสมัย ให้เจ้ามีหัวใจเขียนชอ

ยังปาฏิโมกข์เลขยกฟ้าสัตธา

(นาคเณร)

คำนิยาม "การไปสตีปัญญา" สอดคล้องกับคำนิยาม "ความมีสติปัญญา" มีปรากฏ

ในบทสวดวิญญานพระ ผู้สีกจากพระ-เณร ทหาร นอกนั้นไม่มีปรากฏ

ข้อความคำนิยาม

- องค์ขึ้นก่อนเสียงเห็นดี เจ้าอย่ามีใจหลงหลา เพื่อเจ้าตั้งใจว่า

อย่าไถ่หัวนี้ไหว เทศน์ตามไปอย่าได้ขาด ผู้งแม่ออกเจ้าเห็นหากจีเต็มกัณฑ์ (นาคพระ)

- ขอเพื่อเจ้าจงได้เป็นผู้สะหลาในหมู่นุกฎหมาย (ทหาร)

คำนิยามที่ปรากฏในบทสวดวิญญานนอกเหนือจากเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ สอดคล้องกับคำนิยามที่หึ่งประสงค์ มีดังนี้

คำนิยาม "หน้าที่ของบิดามารดา" สอดคล้องกับคำนิยามความรับผิดชอบ"

"การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม" มีปรากฏในบทสวดวิญญานหลายน้อย นาคพระ นาคเณร

และบทสวดวิญญานผู้สีกจากพระ-เณร นอกนั้นไม่มีปรากฏ

ข้อความคำนิยาม

- แม่เจ้าจงป้อนข้าวอาบนำแล้วจึงให้กินนม (หลานน้อย)

- นอนหลับแล้วแม่ก็ยกเจ้าเมื่อใส่ไว้ในอู กวยซี่ได้ซี่งูให้เซยชม

ทั้งกินนมและชมลูกแก้ว (นาคพระ)

คำนิยาม "หน้าที่ของบุตร" สอดคล้องกับคำนิยาม "ความรับผิดชอบ" "การยึดมั่น-

ในคุณธรรมและจริยธรรม" มีปรากฏในบทสวดวิญญานนาคพระและนาคเณร นอกนั้นไม่มีปรากฏ

ข้อความคำนิยาม

- เจ้ามาบรรพชาคือบวช ก็จะเอาไปกวาดน้ำแทนคุณให้แก่

บิดามารดา (นาคเณร)

- เจ้าใหญ่มาแล้วเพื่อเจ้าได้บวชเป็นเณร (นาคพระ)

คำนิยาม "ความรัก" สอดคล้องกับคำนิยาม "ความสามัคคี" "การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม" มีปรากฏในบทสวดวิญญูส่วนใหญ่ ไม่มีปรากฏในบทสวดวิญญูผู้สีกจากพระ-นครทหารกลับถิ่น ผู้ป่วย ข้าราชการ และบทสวดวิญญูถวาย

ข้อความคำนิยาม

- ขอให้อุสเจ้าจงอยู่กินด้วยกัน เพื่อชกกันเป็นนิลันมันเที่ยง
ให้ออยู่กินทำสัมจนเฝ้าจนแก่งชีวิคอินซี (บ่าว-สาว)

- อันเนื่องพ่อเจ้าตายไป ความเ็นดูความเสี่ยกาย
ก็หาม่ในโลกความทุกข์โศกเสี่ยใจ จะหาอันใดมาเป็อมม่มีได้ (ญาติผู้ตาย)

คำนิยาม "รักษาสุภาพ" สอดคล้องกับคำนิยาม "การพึ่งตนเอง" มีปรากฏในบทสวดวิญญูเป็นส่วนนใหญ่ ไม่มีปรากฏในบทสวดวิญญูบ่าว-สาว เท่านั้น

ข้อความคำนิยาม

- ความเจ็บอย่าได้ ความไข้อย่ามี ขอให้อชวักสะดีเฝ้าตามเฝ้า
อ้อยชวบเข้าพันปี (ชยันใหม่)

- ชาหลังอย่าได้ชคักน้ำ ชาหน้าอย่าได้ชองหัก (ขวัญถวาย)

คำนิยาม "สวัสดิภาพ" สอดคล้องกับคำนิยาม "การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม" มีปรากฏในบทสวดวิญญูส่วนใหญ่ ไม่มีปรากฏในบทสวดวิญญูภาคพระ นวณเฑรญาติผู้ตาย

ข้อความคำนิยาม

- ขอให้อเจ้าปาดสะจากอันตะลาย เจ้าหากได้ไปขึ้นคอย
ไปปาย เชมรและแม่วศคฤผู้ก่อการลาย (ทหาร)

- ให้อหายโทยภยพยาธิทั้งอุบาทว์และกรรมเวรทั้งหลาย
ภายในและภายนอก (ผู้ป่วย)

คำนิยาม "การให้ขวัญและกำลังใจ" สอดคล้องกับคำนิยาม "การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม" ปรากฏในบทสวดวิญญูทุกบท

ข้อความคำนิยาม

- สี สี สีสติชัยยะมังคะละชัยยะมังคะลา อะติเหลก อเนกกว่า
ชวดสะคี มีนีกว่า เป็นมือส่นวันชอบ (นาคพระ)

- อุอะมูมะมูมา ชัยยันตฤวะวัง ชัยยะมังคะลัง โตติเต
โหนตุ สัพพะทา ตั้งเห็นไปมาขวัญเจ้าให้อยู่มั่นยืนนาน ตลอดการอายุช้อย (ผู้ป่าว)

คำนิยามที่ปรากฏในบทสวดขวัญ ที่ไม่สอดคล้องกับคำนิยามที่พึงประสงค์

คำนิยาม "ความมั่งมีทรัพย์" เป็นคำนิยามที่อยู่ในเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ
มีปรากฏในบทสวดขวัญเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีปรากฏในบทสวดขวัญภาคเศร และบทสวดขวัญถวาย

ข้อความคำนิยาม

- โชคเงินกำแก้วแหวนม้าช้าง เทอไหลหลังเข้าสูวัน (บัว-สาว)
- ให้เป็นมงคลอุดมสมบูรณ์ล้ำเลิศ ปะเสฐักัวเอือนเพิน
ทั้งหลาย (บ้านใหม่)

คำนิยาม "การแต่งกายและอาภรณ์" เป็นคำนิยามที่อยู่ในเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ
แทบไม่มีปรากฏเลย มีเพียงเล็กน้อยในบทสวดขวัญภาคเศร นาคพระ ผู้สีกจากพระ-เศร และ
บทสวดขวัญบ้านใหม่

ข้อความคำนิยาม

- ล่างห้องก็ได้จิ้วรและผ้าหาค ล่างห้องก็ได้ขาดและผ้าสะบง (นาคพระ)
- ไปมาบ่คุมผ้าทำหน้าที่เทศน์บู้จักสัง เจ้าอย่าได้ทำ (นาคเศร)

คำนิยาม "การละเล่นบันเทิงใจ" เป็นคำนิยามที่อยู่ในเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ
มีปรากฏในบทสวดขวัญภาคพระและบทสวดขวัญภาคเศร เท่านั้น

ข้อความคำนิยาม

- เจ้าอย่าได้เล่นเบี้ยแหละหอยกอง เจ้าอย่าคะนองพากันเล่นน้ำ
เจ้าอย่าลวงลำเล่นเบี้ยเล่นไฟหมากแควแหละไฮโล (นาคเศร)

- เจ้าอย่าได้เข็ดเขินเล่นเล่นหมากบ้าในคง ตีวงเตะตะก้ออาบัติ

ขื่อเตะไปเตะมาอาบัติ

(นาคพระ)

คำนิยาม "ความเชื่อ" เป็นคำนิยามที่อยู่นอกเหนือเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ

มีปรากฏในบทสวดวิญญูเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีปรากฏในบทสวดวิญญูถวายเท่านั้น

ข้อความคำนิยาม

- เจ้าอย่าได้ไปนำผี เจ้าอย่าได้หนีน้ำเปิด ให้เจ้าได้มาอยู่เขต

เขื่อนถนน สามสิบสองขวัญฝ้ายหน้า ห้าย้อยขวัญฝ้ายหลัง

(หลานน้อย)

- ในตำนานเคี่ยมแต่ง บ่เห่อผิดแปกตามปะเพตี จึงได้มีหมาก

แพละหมู่มาช่วยผีและสาาง

(บ่าว-สาว)

คำนิยาม "การมีอำนาจ" เป็นคำนิยามที่อยู่นอกเหนือเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ

มีปรากฏในบทสวดวิญญูเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีปรากฏในบทสวดวิญญูผู้ป่วย ขวัญข้าว และบทสวดวิญญูถวาย

ข้อความคำนิยาม

- โภชกิจการทุกเมื่อ เชื่องเชื่อย่องพิงตา มีคนต่างภาษามากมายไหว

มีทั้งดอกไม้แก้วเงินคำนำมากับตั้ง

(บ้านใหม่)

- ขอเห่อเจ้าจงมีลิดเคชก้าแข็งข่มศัตรู ในชมพูให้ออนโยม

ขามฮ่าน

(ทหารกลับถิ่น)

คำนิยามที่พึงประสงค์ไม่ปรากฏในเกณฑ์คำนิยาม 13 ประการ

คำนิยาม "ความมีวินัย" มีปรากฏในบทสวดวิญญูภาคเศร นาคพระ ทหาร

ทหารกลับถิ่น และบทสวดวิญญูผู้เฒ่า บทสวดวิญญูอื่น ๆ ไม่มีปรากฏ

ข้อความคำนิยาม

- เป็นพะภิกษุสงฆ์ทะเลลงศีลสองธ้อยยี่สิบเจ็ดแล้วเจ้าของแก้ว

ในกุแก้วสามประการ เห่อเจ้ายิดเอานีละพานเห่อแน่นเน้อ

(นาคพระ)

- ชื่อว่าความลับไว้นหวานไกลายโยชน์จึงเนอ เจ้าอย่าได้เห็นแก่

เบ็ยดินจ่างไกเมือง เห่อเจ้าหมั้นทำลาชชะการหลวง

(ทหาร)

3. ค่านิยมที่พึงประสงค์ไม่มีปรากฏในบทสุ่อวัญ ได้แก่ ความประหยัด ส่วนค่านิยมที่เกี่ยวกับการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย และความรักชาติ ทั้งหลายเหล่านี้ ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในหมู่เยาวชน และประชาชนพวนโดยเร็วที่สุด

ขอบเขตที่ 4

ปัญหาของการวิจัยเกี่ยวกับวิชาจิตวิทยาชั้นนั้น ต้องอาศัยความอดทนเพราะสิ้นเปลืองมากทั้งเวลา ทรัพย์สิน

ข้อเสนอแนะ ควรได้มีการศึกษาเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมทางภาษาของพวน หากเลี้ยว ดังนี้

1. ส่วนวนภาษาพวนในบทสุ่อวัญพวน เช่น ตักสายแห่ แห่สายคือ, นอนหลับเหือไ้เงินพัน นอนฝันเหือไ้เงินหมื่น นอนตื่นเหือไ้เงินแสน, พากมาจากเมืองสี หมี่มาจากเมืองน้ำ, สามสิบสองขวัญฝ่ายหน้า ห้าร้อยขวัญฝ่ายหลัง, ผูกแขนซ้ายไ้กินหมื่นนา ผูกแขนขวาไ้กินหมื่นบ้าน, สูงเทียมคอกอ่าหัก สูงเทียมหลักอ่าโค่น, อ่าไ้หม่นเหมือนตอง อ่าไ้หมองเหมือนเฒ่า

2. ศึกษาความเป็นมาและอิทธิพลของสัตว์ สิ่งของ ที่ปรากฏในบทสุ่อวัญ เช่น ชาวหัวเจ้าไปอยู่บนเขาและบนคอย ไปอยู่บนำฝูงลิงและฝูงต่าง ฝูงชะนีและอีโหวด, ชาวคัมมาอยู่ต้งามชอด ชาวปอดมาอยู่ปอดงามใส่.

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว เพ็ชรราช. วิเคราะห์นิทานไทยพวน ตำนานหาดเลี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือปลูกฝังค่านิยม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2526.
- กัญญาพัชร พันธุ์วิไล. บทสวดวิญญูจากอำเภอลับแล. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- ประจักษ์ สายแสง. "ตัวอย่างวรรณกรรมดังปรากฏในประเพณีล้านนา." ใน รวมบทความสัมมนาทางวิชาการ ประเพณีและวัฒนธรรมล้านนา. เอกสารหมายเลข 12, หน้า 1. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่, 2531.
- ปราณี วงศ์เทศ. "นิทานชาดกกับโลกทัศน์ของลาวพวน." ใน พื้นถิ่นพื้นฐาน. หน้า 132-143. กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม, 2531.
- พนัส หันนาคินทร์. การสอนค่านิยมและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : พิมพ์การพิมพ์, 2526.
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. ค่านิยมในล้านนาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.
- ราชบัณฑิตยสถาน. สารานุกรมไทย เล่ม 20 ฝาเรือน-พานทอง. กรุงเทพฯ : ไทพิมพ์การพิมพ์, 2529.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. "วันวานและวันนี้ที่หาดเลี้ยว." ใน อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ 24 ฉบับที่ 3 ตุลาคม 2526. กรุงเทพฯ : อันยีคอร์ปอเรชั่น, 2526.
- วิเชียร วงศ์วิเศษ. ไทยพวน. กรุงเทพฯ : การส่งเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2527.

- สมุทร บุญนาค. กฏนิยมทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2513. ปริชญานีพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัย
วิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.
- สุนทรีย์ โคมิน และ สนิท สมักรการ. รายงานการวิจัยเรื่องกฏนิยมและระบบกฏนิยมไทย,
เครื่องมือในการสำรวจวัด. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
2522.
- หวน พิณอุพันธ์. ลหุบุรีที่นารี. กรุงเทพฯ : 2515.
- อนุমানราชชน, พระยา. เรื่องขวัญ. โดยเสถียรโกเศศ (นามแฝง) กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, 2507.
- อุดม หนูทอง. "วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทคำสอน." ใน การสัมมนาทางวิชาการ
วรรณกรรมภาคใต้ จากหนังสือบุคคล. เอกสารหมายเลข 11. หน้า 3 ม.ป.ป.,
8-10 กุมภาพันธ์ 2528.
- อุทัย สินธุสาร. สารานุกรมไทย เล่ม 2. อาศรมศิลป์และศาสตร์, ม.ป.ท., ม.ป.ป.